

Achtergrond van de jaarlijkse basisverlegging

Jaarlijkse basisverlegging CPI

De Consumentenprijsindex (CPI) meet de prijsontwikkeling van het pakket van goederen en diensten dat de consument gemiddeld afneemt. De prijsontwikkeling van elke artikelgroep wordt gewogen met het bijbehorende aandeel van de totale bestedingen van de consument.

Met ingang van 2007 is de berekening en de publicatie van de CPI gewijzigd. In 2007 is de reeks 2006 = 100 gestart en is er gestart met het jaarlijks bepalen van een nieuw mandje van bestedingen, de jaarlijkse basisverlegging. Dit nieuwe mandje wordt in januari van elk jaar voor het eerst gebruikt voor de berekening van de prijsindexcijfers. Dit document licht de achtergrond van de jaarlijkse basisverlegging voor 2009 toe.

Bepaling nieuwe mandje

De bestedingsaandelen van de gemiddelde consument worden als volgt bepaald:

- De CPI die in jaar t wordt gepubliceerd, is sinds het invoeren van de jaarlijkse basisverlegging gebaseerd op het gemiddelde consumptiepatroon van jaar t-1. De in 2009 gepubliceerde inflatiecijfers worden dus gewogen met bestedingsaandelen van 2008;
- Basis voor het bepalen van de bestedingenaandelen in 2008 vormen de voorlopige consumptie cijfers van de Nationale rekeningen van 2007;
- Als voor bepaalde artikelgroepen de cijfers uit de Nationale rekeningen niet voorhanden zijn worden alternatieve bronnen gebruikt;
- Het mandje dat in 2009 wordt gebruikt tracht de bestedingen van de consument in 2008 te benaderen. Grote aantoonbare wijzigingen in bestedingen tussen 2007 en 2008 zijn gecorrigeerd in de bedragen ten opzichte van de bedragen uit de Nationale rekeningen;
- De bedragen uit de Nationale rekeningen worden gecorrigeerd voor de conceptuele verschillen tussen het consumptiebegrip van de Nationale rekeningen en CPI. Het gaat hierbij om:
 - Uitgaven buitenlanders in Nederland (niet in CPI);
 - Uitgaven institutionele huishoudens (niet in CPI);
 - Bruto benadering verzekeringen in de CPI (zie ook: *Een vernieuwde consumentenprijsindex in 2007* op de CBS-website);
- De bedragen uit de Nationale rekeningen worden via een vast schema verdeeld naar de CPI-artikelgroepen op hoofdniveau¹;
- De verdere onderverdeling naar het laagste niveau vindt plaats met behulp van het budgetonderzoek. Voor 2008 is het budgetonderzoek van 2006 gebruikt²;
- Bij artikelgroepen met een “duurzaam” karakter wordt een gewogen gemiddelde van budgetonderzoeken over meerdere jaren gebruikt.
- De bedragen op het laagste artikelgroepniveau worden vervolgens herschaald naar 100 duizend punten;
- Vervolgens worden de bestedingsaandelen gewaardeerd tegen prijzen van december 2008.

¹ In sommige gevallen is het hoofdniveau gelijk aan het laagste CPI-artikelgroep niveau.

² In een enkel geval wordt gebruik gemaakt van marktinformatie om de onderverdeling te maken, bijvoorbeeld bij energie.

Weegschema 2009

In onderstaande tabel zijn de nieuwe decemberegewichten van de CPI te vinden.

Schema 1. Weegschema

Groep	Omschrijving	Verslagjaar 2008	Verslagjaar 2009	Vershil
1	Voedingsmiddelen en alcohol- vrije dranken	11 067	10 957	-1%
2	Alcoholhoudende dranken en tabak	2 831	3 080	9%
3	Kleding en schoeisel	5 095	4 950	-3%
4	Huisvesting, water en energie	24 159	24 382	1%
5	Stoffering, huishoudelijke appa- raten en dagelijks onderhoud van de woning	6 510	6 434	-1%
6	Gezondheid	1 167	1 292	11%
7	Vervoer	11 402	10 754	-6%
8	Communicatie	4 114	3 943	-4%
9	Recreatie en cultuur	10 362	10 760	4%
10	Onderwijs	109	110	1%
11	Horeca	4 657	4 751	2%
12	Diverse goederen en diensten	10 833	10 924	1%
13	Consumptiegebonden belastin- gen en overheidsdiensten	3 239	3 280	1%
14	Consumptie in het buitenland	4 455	4 383	-2%
		100 000	100 000	

Wijzigingen Weegschema

De belangrijkste wijzigingen in het mandje zoals dit jaar bepaald zijn:

1. Energie (Groep 4 -Huisvesting, water en energie):

Met betrekking tot de bestedingen aan gas is een nieuwe rekenwijze geïntro-
duceerd. Er is een correctie gemaakt voor het verschil in gasverbruik tussen 2007
en 2008. De methode die hiervoor is gebruikt is het vergelijken van het aantal
graaddagen van 2007 met het aantal graaddagen³ in 2008. Het aantal graadda-
gen was in 2008 10 procent hoger dan in 2007. Op het variabele gedeelte van de
gasrekening is daarom een correctie naar boven van 10 procent toegepast.

Daarnaast is er een prijscorrectie gemaakt, als gevolg van de sterke prijsstijgin-
gen in 2008 voor gas. De gemiddelde prijsstijging in 2008 ten opzichte van 2007

³ Een graaddag is het per dag berekende verschil tussen 18°C (stookgrens) en het etmaal-
gemiddelde van de buitentemperatuur. Alleen buitentemperaturen lager dan 18°C worden
hierbij meegeteld.

was voor gas 15 procent. Dit percentage is mede zo hoog, doordat per 1 januari 2008 de wetgeving is veranderd met betrekking tot de specifieke heffingen van gas en elektra. Deze wetwijziging houdt in dat er per huishouden 100 euro verminderd wordt op de specifieke heffingen van elektra (oftewel een toename van een subsidie van 100 euro) en 100 euro vermeerderd wordt bij de specifieke heffingen van gas. Door middel van het doorrekenen van de gemiddelde prijsstijging is hiervoor gecorrigeerd.

Direct hier tegenover staat een prijsdaling voor elektriciteit van gemiddeld 15 procent in 2008. Dit percentage is wederom zo laag door de wetwijziging met betrekking tot specifieke heffingen. Ook deze prijsdaling is doorberekend in het aantal weegpunten voor de elektriciteit artikelgroepen.

2. *Autobrandstoffen (Groep 7 – Vervoer)*

Net als bij energie is bij het onderdeel autobrandstoffen een prijscorrectie uitgevoerd op de weging. De gemiddelde prijsstijging in 2008 ten opzichte van 2007 was voor brandstof 6,4 procent. Als gevolg hiervan stijgt de het aandeel in de CPI van autobrandstoffen met 4.5 procent ten opzichte van 2007. Zonder correctie zou dit een daling van 1 procent zijn.

Het decembergewicht⁴ van de groep autobrandstoffen daalt echter sterk. Dit komt doordat in de laatste twee maanden van 2008 de prijs sterk gedaald is, hierdoor ligt de decemberprijs bijna 20 procent onder de gemiddelde jaarprijs van 2008.

3. *Schoolboeken (Groep 9 – Recreatie en Cultuur)*

Per september 2009 worden de schoolboeken voor middelbare scholieren uit algemene middelen betaald. Dit wordt in de CPI echter niet als prijsdaling uitgedrukt, maar als verschuiving tussen consumptie door huishoudens naar consumptie door overheid. Omdat voor de HICP internationale voorschriften gelden, komt het 'gratis' worden van schoolboeken wel als prijsdaling tot uitdrukking in de HICP.

Dit betekent voor de CPI dat voor 2009 de weging van de boeken verlaagd wordt met het bedrag dat de overheid voor deze regeling beschikbaar heeft gesteld. In de HICP blijven de schoolboeken in 2009 wel meewegen, hier zullen de schoolboeken pas in 2010 uit de weging verdwijnen.

4. *Opheffen Coicop Pakketreizen binnenland (Groep 9 – Recreatie en Cultuur)*

De groep pakketreizen werd tot vorig jaar onderverdeeld in pakketreizen binnenland en pakketreizen buitenland. De relatieve omvang van het aandeel pakketreizen met een binnenlandse bestemming is echter marginaal. Daarom is besloten om de publicatie van de reeks pakketreizen binnenland stop te zetten en alle weging naar pakketreizen buitenland te verplaatsen. De losse hotels en accommodaties in Nederland worden net zoals de afgelopen jaren waargenomen in de groep accommodaties.

⁴ Jaargewichten gewaardeerd tegen decemberprijzen (zie stap 9 van *Bepaling nieuw mandje*)

5. Vakbonden/consumentverenigingen ed. (Groep 12 Diverse goederen en diensten)

In de groep 127000 Overige diensten moet voor de CPI een weegbedrag opgenomen worden voor lidmaatschap van vakboden en consumentenverenigingen. In het verleden werd hier geen weging voor meegenomen omdat deze posten niet in de Nationale rekeningen zitten, er werden hiervoor echter wel al representanten meegenomen. Dit is met ingang van verslagjaar 2009 gecorrigeerd.

6. Gezondheidszorg (Groep 6 Gezondheid):

Voor de bedragen die betrekking hebben op de medische zorg is op de bedragen van Nationale rekeningen van 2007 een correctie uitgevoerd voor de beleidswijzigingen die per 1 januari 2008 zijn ingegaan. Dit betreft de invoering van het verplicht eigen risico voor de basisverzekering en de uitbreiding van de dekking van de basisverzekering (en daarmee de vermindering van de dekking van enkele aanvullende ziektekostenverzekeringen). De toerekening van eigen risico en aanvullende verzekeringen sluiten aan op de cijfers van Vektis⁵ en de zorgrekeningen van het CBS na correctie voor de bovenstaande beleidswijzigingen.

Er is een aantal posten die een opvallende stijging laten zien. Het betreft de post brillen en lenzen, en overige gezondheidszorg. Deze laatste post stijgt door verbeterde informatie bij Nationale rekeningen.

7. Wijzigingen in het schakelschema:

De bedragen uit de Nationale rekeningen zijn volgens een vast schema geschakeld naar de CPI-artikelgroepen. Dit jaar zijn drie wijzigingen gemaakt in dit schakelschema.

a) Telefoon/kabelaansluiting (Groep 8 -Communicatie en groep 9 -Recreatie en cultuur):

Binnen de Nationale rekeningen-goederengroep telecom is tevens een bedrag voor kabeltelevisie meegenomen. Dit bedrag is vorig jaar direct naar de artikelgroep kabeltelevisie geschakeld. Hierdoor is de weging van telecom gedaald en is de kabeltelevisie gestegen. Het bedrag wat vorig jaar was overgeschakeld was te laag. Daarom is nu een meer realistisch bedrag geschakeld waardoor het aantal weegpunten bij de groep 8 communicatie verder daalt en bij groep 9 kabeltelevisie verder stijgt.

b) Overige diensten niet eerder genoemd (Groep 12 -Diverse goederen en diensten en Groep 9 Recreatie en cultuur):

De weegpunten van de sauna's en fitness centra zijn uit de weging van de overige diensten gehaald en geschakeld naar de artikelgroepen voor sauna's en fitness.

c) Overige diensten niet eerder genoemd (Groep 12 -Diverse goederen en diensten en Groep 7 Vervoer):

De autokeuringen zijn uit de weging van de overige diensten gehaald en geschakeld naar de artikelgroep 7 Vervoer

⁵ Vektis is het centrum voor informatie en standaardisatie voor de zorgverzekeraars. De gegevens over kosten van de gezondheidszorg in Nederland worden door Vektis verzameld en geanalyseerd.

Kort en langlopende reeksen in de CPI

Vanaf januari 2007 wordt het consumptiepakket van de CPI jaarlijks aangepast. Dit betekent dat de langlopende reeks 2006=100 gebaseerd is op jaarlijks veranderende bestedingsaandelen. Voor de berekening voor de indexcijfers in 2009 heeft dit de volgende gevolgen. Voor alle CPI-artikelgroepen worden zogenaamde kortlopende indexreeksen bepaald. Deze kortlopende indexreeksen, die niet worden gepubliceerd, hebben als prijsreferentieperiode december 2008 (december 2008 = 100). Met behulp van de kortlopende indices van de verschillende artikelgroepen worden per maand in 2009 de prijsmutaties ten opzichte van december 2008 berekend voor alle artikelgroepen van de CPI. Deze mutaties worden vervolgens vermenigvuldigd met de langlopende kettingreeks voor iedere artikelgroep van de CPI en voor de totale CPI.

In formule: $(\text{CPI januari 2009}) = (\text{CPI december 2008}) * (\text{kortlopende CPI januari 2009}) / (\text{december 2008} = 100)$.

De gewichten die bij de berekening van de kortlopende indices worden gebruikt zijn de gewichten van het jaar 2008, gewaardeerd tegen het prijsniveau van december 2008. Ook in de persberichten en op StatLine worden deze decembergewichten getoond en niet de jaargewichten. Meer informatie over de wijzigingen die in 2007 zijn ingegaan kunt u vinden op de CBS-website: *Een vernieuwde consumenten prijsindex in 2007*.